

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

JĘZYK POLSKI – KLASA VII

Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów:

- diagnozy przedmiotowe;
- prace klasowe (redagowanie wypracowania na jeden spośród trzech tematów z twórczym wykorzystaniem omówionej lektury/omówionych lektur; czas trwania: 2 godziny lekcyjne);
- sprawdziany (znajomości treści lektury, po omówieniu działu, gramatyczne, tematyczne, czytania ze zrozumieniem; czas trwania: 1 godzina lekcyjna);
- dyktanda;
- kartkówki;
- odpowiedzi ustne;
- recytacje utworów;
- wypracowania;
- zadania domowe;
- zadania dodatkowe;
- karty pracy;
- aktywność;
- projekty;
- udział w konkursach przedmiotowych;
- sukcesy osiągnięte w konkursach przedmiotowych.

W przypadku kształcenia na odległość dopuszcza się sprawdzanie wiedzy i umiejętności uczniów on-line.

Pisemne formy sprawdzania wiedzy i umiejętności są punktowane. Sumę uzyskanych punktów przelicza się na %. Wynik procentowy jest podstawą do wystawienia oceny, zgodnie z kluczem zawartym w Wewnętrzny Szkolnym Systemie Oceniania.

Zdobyte „plusy” (np. za aktywność w czasie lekcji, prezentację krótkiego zadania domowego) i „minusy” (np. za brak krótkiego zadania domowego, nieprzygotowanie do zajęć) przeliczane są na oceny według zasad zawartych w Wewnętrzny Szkolnym Systemie Oceniania.

Uczeń ma możliwość zgłoszenia nieprzygotowania do zajęć dwukrotnie w każdym półroczu bez wpływu na ocenę.

Uczeń ma prawo do poprawy ocen niedostatecznych i dopuszczających z prac klasowych, sprawdzianów, dyktand, wypracowań, recytacji utworów w terminie do 2 tygodni od momentu wystawienia oceny.

Zasady oceniania dłuższych wypowiedzi pisemnych w klasie VII:

Wymagana objętość wypracowania ucznia klasy VII: co najmniej 150 słów.

1. Realizacja tematu wypowiedzi.

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- wypowiedź jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu;
- w wypowiedzi ujęte zostały wszystkie kluczowe elementy tematu, np. czy uczeń w odpowiedni sposób odwołał się do lektury wskazanej w poleceniu;
- wypowiedź jest w całości na temat.

2 p.	<ul style="list-style-type: none">• Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu.• Wszystkie pozostałe elementy polecenia uwzględnione.• Wypowiedź w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu.
1 p.	<ul style="list-style-type: none">• Forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu.• Nieuwzględniony jeden element polecenia (inny niż forma). ORAZ/LUB• W pracy występują fragmenty nie dotyczące problemu wskazanego w poleceniu.
0 p.	<ul style="list-style-type: none">• Forma wypowiedzi niezgodna z formą wskazaną w poleceniu. ALBO• Nieuwzględnione co najmniej dwa elementy polecenia (inne niż forma).

Uwaga: Jeżeli za wypowiedź przyznano 0 p. w kryterium *Realizacja tematu wypowiedzi*, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 p.

2. Elementy retoryczne/elementy twórcze.

W wypowiedziach o charakterze argumentacyjnym ocenia się elementy retoryczne, natomiast w wypracowaniach o charakterze twórczym – elementy twórcze.

a) Elementy retoryczne:

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- argumentacja w pracy jest wnikliwa;
- argumenty są poparte właściwymi przykładami;
- argumenty są przedstawione w sposób uporządkowany, np. są przedstawione od najbardziej do najmniej ważnego albo są zapisane w porządku argument – kontrargument.

5 p.	<ul style="list-style-type: none">• Pogłębiona argumentacja.• Argumenty odwołujące się do faktów, logiki, emocji, zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej.• Argumenty/przykłady uporządkowane, np. zhierarchizowane.
4 p.	<ul style="list-style-type: none">• Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 p. i niektóre na 5 p.
3 p.	<ul style="list-style-type: none">• Powierzchnowa argumentacja; w wypowiedzi brak wnikliwości.• Niektóre argumenty zilustrowane odpowiednimi przykładami ORAZ/LUB wykorzystanie przykładów w funkcji argumentacyjnej.

	<ul style="list-style-type: none"> • Argumenty/przykłady częściowo uporządkowane.
2 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 p. i niektóre na 3 p.
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Podjęta próba argumentowania. • Ograniczenie do wyliczenia powierzchownie omówionych przykładów, powiązanych z problemem określonym w temacie.
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 p.

b) Elementy twórcze:

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- narracja w opowiadaniu (lub w innej formie) jest konsekwentnie prowadzona;
- wydarzenia są logicznie ułożone;
- fabuła jest urozmaicona, np. czy zawiera elementy typowe dla opowiadania, takie jak zwroty akcji, dialog, puenta;
- lektura wskazana w poleceniu (lub wybrana przez ucznia) została wykorzystana pobieżnie, czy w sposób ciekawy i twórczy.

5 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalna narracja. • Logiczny układ zdarzeń. • Urozmaicona fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 6 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja. • Twórcze wykorzystanie treści lektury.
4 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca spełnia wszystkie wymagania na 3 p. i niektóre na 5 p.
3 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalna narracja. • Logiczny układ zdarzeń. • Prosta fabuła, w tym funkcjonalne wykorzystanie co najmniej 4 spośród następujących elementów: opis, charakterystyka bohatera, czas akcji, miejsce akcji, zwrot akcji, puenta, punkt kulminacyjny, dialog, monolog, retrospekcja.
2 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca spełnia wszystkie wymagania na 1 p. i niektóre na 3 p.
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Narracja częściowo funkcjonalna. • Dopuszczalne usterki w logicznym układzie zdarzeń. • Prosta fabuła.
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 p.

3. Kompetencje literackie i kulturowe.

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- uczeń wykorzystał znajomość lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (a także innych tekstów – jeżeli polecenie tego wymagało) w sposób funkcjonalny, tzn. np. czy przywołał w pracy takie wydarzenia albo omówił takie wątki, które istotnie wspierają jego tok rozumowania albo dobrze ilustrują to, o czym pisze;
- uczeń, pisząc np. o wydarzeniach z danej lektury nie popełnił błędów rzeczowych, np. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma.

2 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz innego tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). • Poprawność rzeczowa.
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). ALBO • Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). ALBO • Częściowo funkcjonalne wykorzystanie znajomości lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu (oraz częściowo funkcjonalne wykorzystanie innego tekstu kultury, jeżeli polecenie tego wymaga). • Dopuszczalne 1-2 błędy rzeczowe.
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nie spełnia co najmniej jednego wymagania określonego na 1 p.

4. *Kompozycja tekstu.*

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- kompozycja wypowiedzi jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu, np. czy rozprawka zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie, list – zwrot do adresata, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i zwrot pożegnalny;
- wypowiedź jest spójna, tzn. czy jest napisana w taki sposób, że łatwo się ją czyta, np. dzięki jasnym powiązaniom wewnątrz zdań oraz między zdaniami i akapitami tekstu;
- wypowiedź jest logiczna, tzn. czy jest zbiorem uporządkowanych myśli;
- wypowiedź jest podzielona na odpowiednio wyodrębnione graficznie akapity, z których każdy stanowi logicznie zorganizowaną, zwartą całość.

2 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity. • Dopuszczalna 1 usterka w zakresie spójności ALBO logiki wypowiedzi, ALBO podziału wypowiedzi na funkcjonalne akapity.
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Kompozycja zgodna z formą wypowiedzi. • Graficznie wyodrębnione akapity. • Dopuszczalne łącznie 2-3 usterki w zakresie spójności ORAZ/ALBO logiki wypowiedzi.
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nie spełnia co najmniej 1 wymagania określonego na 1 p.

5. *Styl.*

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- styl wypowiedzi jest odpowiedni do jej treści i formy, tzn. np. czy uczeń nie napisał rozprawki, stosując słownictwo, charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej;
- styl wypowiedzi jest jednolity, tzn. czy uczeń konsekwentnie posługuje się jednym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czemuś to służy).

2 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Odpowiedni do treści i formy wypowiedzi. • Jednolity.
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Sporadyczne usterki w odpowiedniości ORAZ/LUB jednolitości stylu.
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nie spełnia wymagań określonych na 1 p.

6. Język.

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium brane jest pod uwagę, czy:

- uczeń poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych;
- środki językowe, których użył uczeń, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.

W ocenie uwzględnia się liczbę wszystkich błędów językowych, które uczeń popełnił w wypowiedzi.

Podczas oceny języka wypowiedzi najpierw oceniany jest zakres użytych środków językowych, a następnie ich poprawność. Ostateczną ocenę ustala się na podstawie obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

ZAKRES/POPRAWNOŚĆ ŚRODKÓW	Nie więcej niż 2 błędy językowe	3-4 błędy językowe	5-6 błędów językowych	7-9 błędów językowych	10 lub więcej błędów językowych
Szeroki zakres środków językowych, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo umożliwiające pełną i swobodną realizację tematu. 	4 p.	3 p.	2 p.	1 p.	0 p.
Zadowalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu.	3 p.	2 p.	1 p.	0 p.	0 p.
Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację	2 p.	1 p.	0 p.	0 p.	0 p.

tematu.					
---------	--	--	--	--	--

7. *Ortografia.*

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium uwzględnia się liczbę błędów ortograficznych, które popełnił uczeń.

2 p.	• Nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.
1 p.	• 2-3 błędy ortograficzne.
0 p.	• 4 lub więcej błędów ortograficznych.

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:

2 p.	• Nie więcej niż 3 błędy ortograficzne.
1 p.	• 4-5 błędów ortograficznych.
0 p.	• 6 lub więcej błędów ortograficznych.

8. *Interpunkcja.*

Podczas oceny wypowiedzi ucznia w tym kryterium uwzględnia się liczbę błędów interpunkcyjnych, które popełnił uczeń.

1 p.	• Nie więcej niż 5 błędów interpunkcyjnych.
0 p.	• 6 lub więcej błędów interpunkcyjnych.

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Za błędy ortograficzne w przypadku uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się uznaje się:

- błędy w zapisie wyrazów z *u – ó, ż – rz, h – ch*;
- łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.

Do błędów graficznych w pracach uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się zalicza się:

- dodawanie, opuszczanie, przestawianie liter, sylab lub całych wyrazów;
- mylenie liter:
 - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – q, i – j, u – y*),
 - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania),
 - rzadziej używanych (*h – H, f – F, L – F*),
 - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, q – om – on, ś – ź, ć – dź*),
 - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*);
- ominięcie drobnych elementów graficznych, w tym:
 - oznaczania miękkości nad literami,
 - kropek (*dż, ż, i, j*),
 - „ogonków” przy literach *q* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó, t* lub *ł*;

- błędy dotyczące podziału wyrazu;
- utratę dźwięczności (*kóska* zamiast *kózka*, *proźba* zamiast *prośba*);
- błędy wynikające ze schematycznego stosowania zasad ortografii, np. *startuje*, bo *startować*.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VII

niedostateczny

- Poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VII uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych.
- Uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności.

dopuszczający

- Poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VII umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych.
- Uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności.

dostateczny

- Poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VII pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej.
- Uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej.

dobry

- Uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne.

bardzo dobry

- Uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach.

celujący

- Uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VII

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela;
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi;
- słucha nagrania wzorcowej recytacji;
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu;
- rozumie polecenia;
- rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście;
- rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się;

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- czyta teksty współczesne i dawne;
- odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego;
- rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady;
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo;
- wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję;
- rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim;
- wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi;
- dostrzega różne motywy postępowania bohaterów;
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski;
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren;
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego;
- zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację;
- rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze;
- czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki;

- wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze;
- wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości;
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu;
- odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog;
- rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich;
- posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton;
- wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym;
- dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury;
- zna terminy *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*;
- wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator);
- zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury;
- dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych;

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi;
- tworzy plan dłuższej wypowiedzi;
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje;
- wypowiada się na temat;
- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę;
- stara się o estetyczny zapis wypowiedzi;
- wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji;
- przygotowuje wywiad;
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy;
- wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów;
- pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście;
- opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne;
- stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową;
- opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty;
- układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty;
- wygłasza z pamięci tekst poetycki;

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wie, czym jest błąd językowy;
- ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego:
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień

pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem;

- słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów;
- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany);
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników;
- żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m. in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie;
- określa tematykę wysłuchanego utworu; ocenia wartość wysłuchanego tekstu;
- rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym;
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu;
- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi;

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów;
- nazywa różne motywy postępowania bohaterów;
- określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego;
- identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki;
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu;
- wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację;
- wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie;
- rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn;
- identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze;
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości;
- rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*;

- odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania;
- podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej;
- zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady;
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście;
- samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis;
- wyszukuje informacje w indeksie i przypisach;
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej;
- analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury;
- dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie;
- wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich;
- analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury;
- wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim;

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska;
- zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu;
- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów;
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia;
- stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy;
- uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury;
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację;
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów;
- redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera *je odpowiednimi przykładami*;
- pisze wywiad;
- stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi;
- zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu;
- wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną;
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensory przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika;
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji;
- recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji;

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować;
- stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głóską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głóski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem;

- słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp. odróżnia synonimy od homonimów;
- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany);
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu;
- analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji;
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym;
- określa funkcję przeczytanego tekstu;
- interpretuje tytuł utworu;
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych;
- dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytanim tekście, w tym w satyrze;
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu;
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu;
- uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich;
- uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki;
- wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m. in. popularnonaukowych i naukowych;
- analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej;
- odczytuje sensy przenośne i symboliczne w odbieranym tekście;

MÓWIENIE

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej;
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów;
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia;
- aktywnie uczestniczy w dyskusji;
- wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej;
- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami;
- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu;
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu;
- reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację;
- w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami;
- pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie;
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki;
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera;
- recytuje tekst poetycki, interpretuje głosowo z uwzględnieniem tematu;
- ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny;

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- umiejętnie stosuje wiedzę językową;
- dokonuje korekty tworzonego tekstu;
- analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamie, plakacie, piosence), wykorzystuje wiedzę o języku w zakresie
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem;
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów;

- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowu, zna zasady ich tworzenia i odmiany);
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu;
- interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego;
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym;
- wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych;
- ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp.;
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii;
- interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury;

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód;
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji;
- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych;
- analizuje uczucia własne i bohaterów literackich;
- próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m. in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie;
- krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów;
- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym;
- dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy;

- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania;
- posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m. in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe;
- odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą;

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu; świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słowotwórstwa.

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako aktywny uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych;
- odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji;
- analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu;

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym;
- samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji;
- praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego;
- krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego;

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji;
- aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo

- przedstawia swoje stanowisko i wnioski;
- interpretuje głośno wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych;
 - oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej;
 - pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję;
 - tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem;
 - redaguje dłuższe formy wypowiedzi;
 - podejmuje próby własnej twórczości literackiej;

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi;
- samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach.